HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלו א) א נערות שיש להן קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית הבא על הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד ב) הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה יש להם קנס אע"פ שהן בהכרת אין בהן מיתת בית דין: **גמ'** הני נערות פסולות אית להו קנס כשירות לא הכי קאמר אלו נערות פסולות שיש להם קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית: נערה אין קטנה לא מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב רבי מאיר היא דתניא ג) ב קטנה מבת יום אחד ועד שתביא שתי שערות יש לה מכר ד) ואין לה קנס ומשתביא שתי שערות ועד שתיבגר יש לה קנס ואין לה מכר דברי רבי מאיר שהיה רבי מאיר אומר כל מקום שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר ג וחכמים אומרים קטנה מבת שלש שנים ויום אחד ועד שתיבגר ד) יש לה קנס קנס אין מכר לא אימא

אף

אלו נערות. דוקא נערה משהביאה שתי שערות עד שתבגר והם שש חדשים שבין נערות לבגרות אבל קטנה ובוגרת אין להם קנס: **שיש להן קנס.** אם אנסה אדם נותן לאביה חמשים כסף כדכתיב ונתן האיש השוכב וגו' (דברים כב): **הבא על הממזרת.** בגמרא פריך אבל כשירות לא ומשני פסולות איצטריכא ליה לאשמועינן: **נתינה.** מן הגבעונים והיא אסורה לקהל דדוד גזר עליהם כדאמרינן ביבמות (ד' עח:). ועל שם ויתנם יהושע חוטבי עצים ושואבי מים וגו' (יהושע ט) קרי להו נתינים: **כותית.** קסבר גירי אריות הן וישנן בלאו לא תתחתן בם (דברים ז): **ועל השבויה.** ישראלית שנפדית פחותה מבת שלש שנים דבחזקת בתולה היא שאפי' נבעלה בשביה בתוליה חוזרים: **ועל אשת אחיו.** שנתקדשה לו לאחיו וגירשה שאין בה מיתה אלא כרת: **ועל אשת אחי אביו.** שנתקדשה לו וגירשה: **אע"פ שהן בהכרת הרי אין בהם מיתת ב"ד.** וכרת לא פטר ליה מן התשלומין: **גמ' ר"מ היא.** כדמייתי ברייתא לקמיה: **יש לה מכר.** יש לאביה בה זכייה למכרה לשפחות: **ואין לה קנס.** שהבא עליה אינו חייב קנס: **ואין לה מכר.** כדתניא (ערכין דף כט:) יכול ימכור אדם את בתו כשהיא נערה אמרת ק"ו מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר: **מבת ג' שנים ויום אחד.** שהיא ראויה לביאה: **מכר לא.** בתמיה:

אף

אלו נערות. הבא על הנתינה. פי' בקונטרס דדוד גזר עליהם שלא לבא בקהל והיינו משום עבדות כדאמרינן בהערל (יבמות עח: ושם) ואין נראה לר"ת דהא משמע בגמרא (ע"ב) דנתינה הויא דאורייתא דקאמר ממזרת ונתינה איכא בינייהו למ"ד ראויה לקיימה כו' משמע דהויא דאורייתא דהא בקראי פליגי ובריש יש מותרות (שם דף פה: ושם) אמרינן ממזרת ונתינה איכא בינייהו מ"ד דאורייתא הא נמי דאורייתא ועוד דתנן (מכות דף יג.) אלו הן הלוקין ממזרת ונתינה לישראל משמע דלקי עלה מדאורייתא דומיא דכל הנך דחשיב התם ומיהו איכא למימר דבכל הנהו נקט נתינה אגב ממזרת וכן צריך לומר ע"כ לרבא למאי דס"ד בהערל (יבמות דף עו. ושם) דגירותן לית להו איסור חתנות ומ"מ אין נראה לר"ת פירושו דהא מסיק רבא בהערל (ג"ז שם) דגירותן אית להו איסור חתנות וכל היכא דחשיב נתינה בהדי ממזרת איירי בגירות כמו הכא דבנכריותה לית לה קנס כדאמרינן לעיל בפ"ק (דף יא. ושם) יהבינן לה קנס ואזלה ואכלה בנכריותה וכן בקדושין בפרק האומר (דף סו:) תנן כל מקום שיש קדושין ויש עבירה כגון ממזרת ונתינה כו' ועוד לפירוש הקונטרס כיון דעבדות ממש גזר עלייהו שמתוך כך נאסרו לבוא בקהל משום לא יהיה קדש א"כ אמאי יש לה קנס הא תנן בהדיא במתניתין דשפחה אין לה קנס ואי משום דנתינה מנטרא נפשה הא אמרינן בירושלמי דשפחה אפילו משומרת אין לה קנס ועוד דתנן בפרק עשרה יוחסין (שם דף סט.) דחרורי ונתיני מותרים לבא זה בזה ואמאי והא חרורי אסירי בשפחה כדתנן (גיטין דף מא.) לישא שפחה אינו יכול ומיהו הא י"ל דלאו ממש גזר עלייהו עבדות לאסור בלא יהיה קדש ונראה לר"ת דנתינה אסורה דאורייתא משום לא תתחתן כדמסיק רבא בהערל (יבמות דף עו. ושם) ודוד לא גזר עלייהו אלא שיעבוד ולאו לאוסרן בבנות ישראל דהא אסירי וקיימי מלאו דלא תתחתן אלא כדי שלא יטמעו בישראל והא דגזר בהו טפי מבשאר פסולי קהל משום דהוו אומה שלימה והא דקאמר התם ה) כל מי שיש בו שלשה סימנים הללו ראוי לידבק בהן לא לישא מהן אלא להיות בן חורין כמותן וכן הא דקאמר התם ו) בימי רבי בקשו להתיר נתינים א"ר אם חלקנו נתיר חלק מזבח מי יתיר לא שהיו רוצים להתירם לבא בקהל דהא מדאורייתא אסירי אלא בקשו לפטרן מעבדות להיות בני חורין ואמר להו רבי דאין יכולין להפקיע חלק מזבח ואע"ג דקיימא לן ז) דהפקר ב"ד היה הפקר היינו לצורך אבל זה אינו צורך כל כך ומיהו בירושלמי משמע כפי' הקונט' בפ' עשרה יוחסין דקאמר התם נתינים יהושע ריחקם כלום ריחקם אלא משום פסול משפחה דה"ת משום פסול עבדות אלא מעתה הבא על הנתינה לא יהיה לה קנס משמע משום דיהושע גזר עליהם נפסלו מלבא בקהל וגזרת יהושע ודוד הכל גזירה אחת היא כדמוכח בהערל (שם דף עט.) ומיהו בירושלמי איכא למימר דסבר כמו שהיה ס"ד דרבא מעיקרא בהערל דגירותן לית להו איסור חתנות ועוד י"ל דריחקן היינו שלא יטמעו בהן והא דאמרינן בהאומר בקדושין (דף סח: ושם) נכרית מנא לן דלא תפסי בה קדושין דכתיב לא תתחתן בם אומר ר"ת דאסיפיה דקרא סמיך ובתו לא תקח לבנך אבל רישיה דקרא מיירי בגירות וכענין זה מצינו בהערל (יבמות דף עט.) דפריך גבי בני שאול והכתיב לא יומתו אבות על בנים וע"כ לא פריך אלא מסיפא דקרא איש בחטאו יומתו דרישא דקרא מוקמינן ליה לפסול קרובים לעדות בפרק החובל (ב"ק דף פח.) ובפרק זה בורר (סנהדרין דף כז:) ח): **ועל הכותית.** פירש בקונטרס דקסבר כותים גירי אריות הן וישנן בלאו דלא תתחתן וזהו לפי שיטתו כדסלקא דעתין מעיקרא בהערל (יבמות דף עו. ושם) דבנכרותן אית להו איסור חתנות ומה שפי' דקסבר כותים גירי אריות הן ל"נ לרבינו יצחק בן רבינו מאיר דא"כ עובדת כוכבים היא ועובדת כוכבים אין לה קנס כדפריך בפ"ק (לעיל יא.) יהבינן לה קנס ואזלה ואכלה בנכריותה ועוד דבגמרא מוקי מתני' כר"מ ור"מ אית ליה דגירי אמת הן ואע"ג דכולה מתניתין לא אתיא כר"מ דהא בתו אמר בגמרא דלא אתיא כוותיה מ"מ בהא דסבר דגירי אמת הן אתיא כוותיה דהא בשור שנגח ד' וה' (ב"ק דף לח: ושם) מסקינן דשור ישראל שנגח שור של כותי פטור משום דקנס הוא דקניס רבי מאיר בממונם אע"ג דמן הדין חייב דגירי אמת הם ופריך ממתני' דהכא דכותית יש לה קנס ואי ס"ד דקנס הוא שקנס ר"מ בממונם ה"נ לקנוס כו' אלמא דמתניתין דהכא סברה דגירי אמת הן וא"ת אם כן מאי קמ"ל פשיטא דיש לה קנס דישראלית גמורה היא וי"ל דס"ד דלא יהבינן לה קנס שלא יטמעו בהן ט) וא"ת למ"ד בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עו.) דפסול כותים משום דעבד ושפחה נטמעו בהן אמאי יש לה קנס נימא לה אייתי ראיה דלאו שפחה את ושקילי לשמואל דאמר (ב"ק דף מו:) אין הולכין בממון אחר הרוב ואפילו לרב אי דאזיל איהו גבה ה"ל קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ויש לומר דכל אחת מוקמינן לה אחזקת אבהתא שהיו כותים אע"ג דלענין פסול לא מוקמינן לה אחזקתה לענין קנס מוקמינן להו שלא יהא חוטא נשכר י) ואם תאמר ואמאי לא חשיב נמי אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וי"ל דפסול כהונה לא קמיירי והא דלא תני מצרי ואדומי משום שיש להם היתר [א"נ לא חשיב אלא חייבי לאוין] אבל קשה דליתני מחזיר גרושתו משניסת ונבעלה שלא כדרכה ואע"ג דאמרי' בפ' עשרה יוחסין (קדושין עח.) הכל מודים שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה מ"מ לר"ע דאמר אין קדושין תופסין במחזיר גרושתו ליתני ועוד הוה מצי למיתני יבמה לשוק [ועבד הבא על הכותית הולד ממזר ויש לה קנס. ת"י] וי"ל דתנא ושייר ואע"ג דבפ"ק דקדושין (דף טז:) דייק תנא תני אלו ואת אמרת תנא ושייר הכא דתני בסיפא ואלו שאין להם קנס לא שייך למידק הכי כדאשכחן בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פד.) דקתני ואלו פסולן בקדש ואלו שאין פסולן בקדש ומשייר ברישא ובסיפא כ) ועי"ל דהכא לא חשיב אלא פסולי קהל: **והבא על הגיורת.** חילקן לשנות חייבי לאוין לחודייהו וגיורת ומשוחררת דכשירות הן לחודייהו וחייבי כריתות לחודייהו משום דבעי למיתני סיפא אע"פ שהם בהכרת כו' אבל באלו הן הלוקין (מכות יג.) לא תני אלא הבא אחד על כולם: **ועל אשת אחיו.** פר"ח דפריך בירושלמי אשת אחיו ולא יבמה היא לו וזקוקה לו ומה קנס וכרת שייך בה ומשני בשיש לו בנים מאשה אחרת ואיירי במת מן האירוסין והוא הדין דהוה מצי לאוקמה כשגירשה וקשה לר"י ב"ר אברהם לרב פפא דמוקי הך מתניתין במפותה בפרק בן סורר (סנהדרין דף עד. ושם) תקשי דהיכי מצי לאוקומי הכי הא נתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה (לקמן דף לח.) וכיון דלעצמה מפותה אין לה קנס כדאמרינן בגמרא (לקמן מ.) ובריש נערה משום דמדעתה עבדה וכ"ת דקסבר תנא דמתניתין כר"ע דברייתא דקנסה לאביה הוי אם כן אכתי ל) תיקשי ליה סיפא דקתני (שם לו:) הבא על בתו פטור משום דקם ליה בדרבה מיניה תיפוק ליה דקנסה לאביה הוי דאי לעצמה תיקשי ליה דמחלה וממה נפשך תקשי סיפא ומיהו בירושלמי מוקי לה כשבא עליה עד שלא מת ומת והוא הדין עד שלא בגרה ובגרה ולמאי דאמר בירושלמי דמפותה אינו פטור אלא מבושת ופגם אבל קנס אינה יכולה למחול אתי שפיר ומיהו בש"ס דידן משמע דאין לה אפי' קנס דמוקי הא דאלו הן הלוקין לקמן בגמ' (דף לב.) ביתומה ומפותה שאין לה קנס: **נערה אין קטנה לא.** תימה מנא ליה דלמא לא אתי למעוטי אלא בוגרת דהא משמע מ) בס"פ ארבע מיתות (סנהדרין דף סו:) גבי הא דתנן אינו חייב אלא עד שתהא נערה בתולה מאורסה דאי הוה תני אלא על נערה בתולה כו' הוה מוקמינן לה אפילו כרבנן ולא הוה אתי למעוטי קטנה אלא בוגרת ותירץ ריצב"א ° דאסיפא דמתניתין סמיך דתנן (לקמן דף מ:) כל מקום שיש מכר אין קנס:

נערה

מסורת הש"ס

א) לעיל יא. ב"ק לח., ב) סנהדרין עג:, ג) [תוספתא פ"ג ע"ש] לקמן מ: חולין כו., ד) [לקמן לו.], ה) [דף עט.], ו) שם:, ז) [שם פט:], ח) [ועי' תוס' יבמות עט. ד"ה ונתינים ותוס' ע"ז לו: ד"ה דכתיב], ט) א"נ היא גופא קמ"ל דגירי אמת הן. ת"י, י) [ועי' תוס' ב"ק לח: ד"ה ועל הכותית], כ) [עי' תוס' יבמות פד: ד"ה אלא ותוס' זבחים פד. ד"ה הלן ותוס' שבועות לט. ד"ה ואלו נאמרין ותוס' שם מד: ד"ה כל הנשבעין ותוס' שבת עה: ד"ה חסר אחת], ל) אבל ליכא לאוקמי הבא על בתו אחר שנכנסה לחופה ולא נבעלה וגירשה דא"כ בלאו הכי אין לה קנס כיון דמוקי לה במפותה דמחלה וא"ל דסיפא בא על בתו לא איירי במפותה אלא באנוסה א"כ בחנס נקט בא על בתו דחייבי כריתות נמי אין לה קנס כיון דניתנה להצילה בנפשו דמשום הכי מוקי לה התם במפותה, מ) דפריך עד שתהא נערה אינו חייב אלא על נערה מבעי ליה. ת"י,

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נערה וכו' דאסיפא דמתני' סמיך. עי' נדה מד ע"ב תוס' ד"ה שלשים יום:

◆

מוסף רש"י

אלו נערות שיש להן קנס. חמשים כסף אם יאנסו (לעיל יא.). **הבא על הממזרת.** ואע"ג דלא קרינן ביה ולו תהיה לאשה, שהרי אינה ראויה לקיימה, אפילו הכי יש לה קנס, כדלקמן (שם). **הבא על אחותו.** כלומר אפילו בא על אחותו, דלא קרינא בה ולו תהיה לאשה, אפילו הכי קרינא בה ונתן האיש השוכב עמה, דאתרבי מקראי, ואע"ג דחייב כרת לא מפטר מתשלומין (סנהדרין עג:). **קטנה כו' ואין לה קנס.** דנערה דוקא כתיב ולא קטנה (סנהדרין סו:). **מבת שלש שנים ויום אחד.** שביאתה ביאה ואין בתוליה חוזרין (לקמן מ:). **מכר לא.** בתמיה, והלא קטנה היא עד שתביא שתי שערות (חולין כו:).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"א מהל' נערה הלכה י סמג עשין נד טוש"ע אה"ע סי' קעז סע' א:

ב ב מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה א סמג עשין פה:

ג ג מיי' פ"א מהלכות נערה הלכה ח סמג עשין נד טוש"ע אה"ע סי' קעז סעיף א בהג"ה:

◆

תוספות רי"ד

אלו נערות שיש להן קנס. פי' אנסה אדם נותן לאביה נ' כסף כדכתיב ונתן האיש וגו'. הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית על הגיורת ועל השבויה. פי' ישראלית שנשבית. ועל השפחה. שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות ג"ש ויום אחד. הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה יש להן קנס. אע"פ שהן בכרת אין בהן מיתת ב"ד. פי' דוקא נערה ולא בוגרת וקטנה. שהבוגרת כלו בתוליה ואין להם קנס. וקטנה הויא כעין א) שמדמעת וחוזרת ומדמעת. ונערה היא מבת י"ב שנים ויום אחד אם הביאה ב' שערות וממתנת ששה חדשים אחר שהביאה ב' שערות והיא בוגרת שאין בין נערות לבוגרת אלא ו' חדשים בלבד. נתינה היא מן הגבעונים ע"ש ויתנם יהושע חוטבי עצים ושואבי מים. ומשום צד עבדות הן אסורות. והכותיות קסבר גירי אמת הן ומ"ה יש להן קנס. שאילו היו גירי אריות הויא לה עובדת כוכבים. ואין קנס לעובדת כוכבים אלא שהכותים פסולים כדתנן בעשרה יוחסין אלו הן הספיקות שתוקי ואסופי וכותי. והתם מפרש טעמא למה הן הכותים פסולין: ועל אשת אחיו. כגון שקידש את הבתולה וגירשה. א"נ שמת ויש לו בן מאשה אחרת דקיימי עליה בכרת אע"פ שהן בהכרת אין הכרת פוטרו מן התשלומין אלא מיתת ב"ד: נערה אין קטנה לא. דהיינו קודם שתביא ב' שערות. מאן תנא אר"י א"ר ר"מ הוא דתניא קטנה ב) מבת ג' שנים ויום אחד. פירוש שמזמן זה היא ראויה לביאה ועד שתביא ב' שערות יש לה מכר ואין לה קנס. ומשתביא ב' שערות ועד שתבגר יש לה קנס ואין לה מכר דברי ר"מ שהיה ר"מ אומר כ"מ שיש מכר אין קנס וכל מקום שיש קנס אין מכר. וחכ"א קטנה מבת ג' שנים ויום אחד עד שתבגר יש לה מכר ויש

א) דברי רבינו אינו מובן הכן סברא אמרינן בנדה (מ"ה) לענין קטנה פחותה מבת שלש דבתולים חוזרין אבל מתני' ס"ל דאין קנס בקטנה כלל רק בנערה ול"ע. ב) בפנינו בגמ' הגירסא בדברי ר"מ מבת אחד וגירסת רבינו ל"ע.